

Alvan objektiivin edessä mitat kasvavat suhteettomiksi. Koiran kuono muistuttaa jo enemmän kärsää.

LAAJALTI

Pitkä teleobjektiivi on näyttävä kuvaajan kaulassa, mutta laajakulmalla kuvattaessa näyttäviä ovat kuvat.

Harrastajatason digijärjestelmissä käytettävä APS-kokoinen kenno vaatii todella lyhyen polttovälin, ennen kuin voidaan puhua todellisesta laajakulmakuvaamisesta. Tänä päivänä vaihtoehtona ovat 10–20 mm luokkaa olevat kiinteät tai zoom-objektiivit. Myös kalansilmäobjektiivit ovat sopivia, mutta ne tuottavat huomattavan vääristyneitä näkymiä, joissa kaarevuus on jo tehokeino.

Laajakulmaobjektiivi on omiaan kuvattaessa maisemia tai suurehkoja kohteita läheltä, sekä haluttaessa erikoisia kuvakulmia. Kaikissa näissä tilanteissa on taustalla mahdollisuus kuvata kohde läheltä ja saada kuvaan laajalti taustaa. Tällöin syntyvä perspektiivi muistuttaa sitä, mitä ihminen näkee, kun hän on käsin kosketeltavalla etäisyydellä kohteesta. Kuvan tunnelma on lämmin ja läheinen.

Ympäristö mukaan

Maisemakuvauksessa laajakulma tuo nimensä mukaisesti kuvaan laajan näkymän. Tämä ei kuitenkaan saisi olla kuvan sisällön päätarkoitus. Usein laajakulmalla otetut maisemat pelkistä etäisistä maastonmuodoista tai rakennuksista ovat latteita ja miitäänsanomattomia. Saman maiseman olisi saanut kuvattua pitemmällä polttovälillä hiukan kauempaa. Laajakulmalla sen sijaan on mahdollista luoda kuvaan syvyyttä tuomalla myös etualalle katsottavaa.

Teksti: Olli Rinne

Pienestä polttovälistä johtuen laajakulmaobjektiivin syväterävyysalue on laaja. Kuvassa voi olla erilaisia luonnolementtejä, ihmisiä tai rakenteita aivan kuvaajan vierestä ja ne ovat yhtä teräviä kuin kaukana oleva maisema. Kun tällaisia eri etäisyyksillä olevia kohteita yhdistetään samaan kuvaan, saadaan aikaan vaikutelma syvyydestä. Etäisyyksistä tulee helpommin hahmotettavia ja varsinkin taustan massiiviset kohteet tulevat näyttävämmiksi. Vuoriston kuvaaminen vaatii aina jotain vertailukohteita, muuten satojenkaan metrien korkeuserot eivät näytä mitään.

Vaikka pääkohteena olisikin edustan henkilö tai rakennus, tuo laajakulma mukaan kuvattavan ympäristön. Laajakulma ei ole mairittelevin objektiivinen henkilökuvaus. Kuitenkin kuvaamalla ihminen vyötärön tasolta ja pitämällä edes parin metrin etäisyys pysyvät ruumiin muodot suhteellisen luonnollisina. Tilannetta voi helpottaa ohjaamalla malli istumaan tai piilottamalla jalat muurin taakse. Turistipotretista tulee kuitenkin aivan erilainen, kun ympäröivä tori avautuu mallin takana.

Seinien sisällä

Laajakulmalla voi kuvata läheltä suurempiakin kohteita tai ihmisryhmiä. Erityisesti sisätiloissa seinät rajoittavat käytettävissä olevaa kuvausetäisyyttä. Vaivaa on nähtävä siinä, että pyrkii laskeutumaan kuvattavan henkilön keskivaiheille, jotta mallin kehon mitat pysyisivät luonnollisina.

Läheltä kuvattaessa ihmisen kehon osat ovat eri etäisyyksillä kamerasta. Lähellä olevat kuvautuvat suurempina ja kauempana olevat pienempinä. Jos siis kuvataan pään korkeudelta, mallin jalat kutistuvat epärealistisiksi.

Sisällä laajakulmaa voi käyttää myös helposti tuottamaan kuvaan lintu- tai sammakkoperspektiivin. Kameran voi viedä käsien varassa ylös tai lattianrajaan. Laaja kuvakulma ja pitkä syväterävyys huolehtivat yleensä siitä, että kohde tulee mukaan vaikka kameralla ei tähtäisikään.

Laajakulma mahdollistaa myös monet ”hassutellut” lähiperspektiivillä. Jos kuvassa on jotain sekä hyvin lähellä että hiukan kauempana, suurenee lähikohde varsin muodottomaksi. Perinteisiä koh-

::ALBUMI

Kameraa kallistettaessa ylöspäin pystysuorat viivat kaatuvat sisäänpäin. Pylväät ja valotolpat ovat vinossa. Kuva pitää ottaa joko objektiivin vaakasuorassa tai korjata kuva kuvankäsittelyn perspektiivikorjauksella kuten toisessa kuvassamme.

Torin ihmisvilinässä on tämän herkkuojon voinut kuvata aivan tiskin vierestä. Samalla tarjolla olevat tuotteet korostuvat niiden suhteellisen koon kasvamisen myötä. Vasemman ylänurkan ihmiskasvoissa näkyy perspektiivin aiheuttama vääristymä.

Laajakulma toimii pystyasennossakin. Syvyyden tunne lisääntyy etualan tarkasta rantahiekasta, pois päin vievästä rantaviivasta sekä pilvien ja taivaan värin horisonttiin suuntautumisesta.

teita ovat koirien kuonot, kalamiehen ojennetuilla käsillä olevat saaliit sekä ihmisten takamukset tai rintamukset. Ylhäältä tai alhaalta kuvattaessa voidaan kameran kallistamalla korostaa pitkiä säiriä tai ihmisen päätä.

Perspektiivin harhat

Vaikka laajakulman perspektiivi on läheltä kuvattaessa erinomainen tehokeino, tuottaa se myös ongelmia. Läheltä kuvaaminen tuottaa kuvaan ”vääristymiä”, jotka kuitenkin ovat täysin samanlaisia ihmisen näkemässä todellisuudessa. Niitä vain ei huomaa normaalisti.

Kun laajakulmaobjektiivilla kallistaa vaakatasosta ylös- tai alaspäin, on seurauksena kuvan reuna-alueiden pystysuorien viivojen kallistuminen. Esimerkiksi puut näyttävät kasvavan vinossa. Kyseessä on normaali yhdensuun-

taisten viivojen yhdistyminen horisontissa. Ilmiö vain näkyy selkeämmin laajakulmaobjektiivin luomassa kuvassa.

Jos vinoja seiniä haluaa välttää, on laajakulmalla kuvattava vaakasuoraan. Etsimen keskikoh- ta on suunnattava horisonttiin, myös kuvattaessa korkeita rakennuksia. Tämä ei ole usein kuvan sommittelun kannalta optimaalista. Kuvan uudelleenrajauksella kuvankäsittelyssä voi sommitelua parantaa. Toinen vaihtoehto on niin sanottu Tilt-and-Shift-objektiivillä, jolla kallistuminen korjataan optisesti. Kolmas vaihtoehto on kuvata seinät vinoina, ja korjata kuvan perspektiiviä kuvankäsittelyssä.

Toinen erikoinen ilmiö laajakulmalla on pallojen muuttuminen ellipsoituneiksi kuvan nurkissa. Tämän huomaa yleisimmin

kasvojen muuttumisena vääristyneiksi. Jälleen kysymys on normaalista perspektiivistä. Pallon lähemmät osat näkyvät laajempina kuin kauempina olevat osat.

Laajakulmaobjektiivilla voi tuottaa oikeitakin vääristymiä. Tyypillinen on niin sanottu tynnyrivääristymä, jossa suorat viivat kaareutuvat kuvan reuna-alueilla. Kalansilmäobjektiivilla tämä on tarkoituksenakin, jopa niin, että kuvan reunat muodostavat ympyrän.

Terävästi

Laajakulman pieni polttoväli vaikuttaa siten, että syvä-terävyysalueesta tulee pitkä. Tätä kannattaa käyttää hyväksi maisemakuvissa, joissa voi sijoittaa kohteita sekä etualalle että kauas. Terävyysalueen voi tarkistaa etsimestä tai ottamalla koekuvan, josta suurentamalla LCD:llä näkee kuvan tarkkuuden.

Lyhyt syväterävyysalue on näppärä myös tilannekuvauksessa. Kun aukko asetetaan kiinteäksi, ja tarkennetaan objektiivi käsin niin sanottuun hyperfokaaliseen etäisyyteen, saadaan kuvattua terävänä hyvin läheltä äärettömän etäälle. Esimerkiksi 12 mm objektiivilla ja aukolla f/5,6 voidaan tarkentaa 1,25 metrin päähän ja saada riittävän teräviä kuvia 70 sentistä alkaen. Kameral- la ei tarvitse tarkentaa ollenkaan. Tämä nopeuttaa laukaisua, ja kuvaamista voidaan tehdä ilman tähtäystä etsimen läpi.

Hyperfokaalisia etäisyyksiä voi laskea monilla ver- kosta löytyvillä syväterävyyslaskimilla. Kirjoittamalla muutaman sopivan yhdistelmän muistiin, vaikkapa kameralaukussa pidettävään korttiin, voi laajakulmaa käyt- tää hyväkseen nopeiden tilanteiden tallentamisessa.

Varustusta

Maisemakuvauksessa polarisaattorisuodatin voi tuoda huomattavan paljon eloa taivaalle. Laajakulmalla efekti korostuu, kun valon suunta pääsee muuttumaan enem- män. Valitettavasti laajakulmien etulinssit ovat isoja, ja suodatinkierteet suuria läpimitaltaan. Iso, laadukas pol- arisaattorisuodatin maksaa melko paljon.

Vastavalosuojan on laajakulmaobjektiivissa pakko olla melko kapea, jotta se ei näkyisi kuvan kulmissa. Kuitenkin kirkkaan valon osuessa objektiivin suureen etu- linssiin se muodostaa helposti haloja ja hajavaloa – var- sinkin, jos superlaajakulman etulinssi on voimakkaas- ti pyöreä ulospäin. Edestäpäin tulevaa suoraa valoa kan- nattaakin varjostaa kädellä, hatulla tai pahvilla siten, et- tä linssi on varjossa, mutta varjostin ei näy kuvassa.

Vaikka pitkä teleobjektiivillä lisääkin kuvaajan katu- uskottavuutta, on laajakulmasta usein enemmän hyötyä haettaessa näyttäviä kuvia. Kun muistaa läheltä kuvatu- perspektiivin rajoitukset, voi ilmiötä hyväksikäyttämällä toteuttaa katsojalle läheisiä kuvia.